

Sygn. akt IC 420/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2012 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	Sędzia SO Paweł Hochman
Protokolant	sekr. sąd. Mariola Budzisz

po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2012 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa **Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa**

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w B. obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów procesu.

Sygn. akt I C 420/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 kwietnia 2010 r. powód Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) kwoty 76 000 zł. z ustawowymi odsetkami od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Jako podstawę prawną powództwa powód wskazał między innymi treść przepisu art. 417¹ k.c.

W uzasadnieniu pozwu powód podał między innymi, że na skutek decyzji Ministra Gospodarki z dnia 08.03.2000 r. w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.07.1948 r. o przejęciu przedsiębiorstw na własność Państwa w części dotyczącej Tkalni (...), poniósł szkodę w wysokości równowartości prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w B. przy ul. (...) oraz prawa własności posadowionego na niej budynku.

Zgodnie z operatem szacunkowym wartości rynkowej prawa własności i prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej, położonej w B. przy ul. (...), oznaczonej jako działki gruntu nr (...), obręb 10 miasta B. sporządzonego przez mgr inż. Z. K. wartość rynkowa prawa własności przedmiotowej nieruchomości w części dotyczącej samego gruntu wynosi 1.086.998,- zł, zaś wartość prawa użytkowania wieczystego 708.723,- zł.

Z chwilą wykreślenia Powoda z księgi wieczystej jako użytkownika wieczystego opisanej powyżej nieruchomości oraz właściciela posadowionego na niej budynku powstała bowiem sytuacja, w której Powód będący spółką prawa

handlowego utracił część wkładów jakie wniesione zostały przez jednego ze współników na pokrycie kapitału zakładowego w zamian za objęte udziały.

W związku ze stwierdzeniem przez Ministra Gospodarki w dniu 8 marca 2000r. nieważności orzeczenia Nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 marca 1948r. o przejściu przedsiębiorstw na własność Państwa w części dotyczącej Tkalni mechanicznej B. - B. ul. (...) (M.P. z dnia 9 sierpnia 1948 r. Nr A-65, poz. 474) Spółka poniosła więc szkodę w wysokości 800.936,- zł.

Odnosząc się do wskazanej wyżej podstawy prawnej zgłoszonego roszczenia strona pozwana podniosła, że stosownie zaś do (...) § 2 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Podstawę roszczenia odszkodowawczego do dnia 01.09.2004 roku stanowił art. 160 kpa, w myśl którego stronie która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 kpa albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie.

Na mocy art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U Nr 162, poz. 1692) art. 160 kpa został uchylony a podstawą powyższego roszczenia odszkodowawczego stał się przepis art. 417¹ § 2 k.c. Zgodnie z art. 5 powołanej wyżej ustawy do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy, tj. przed dniem 1.09.2004 r. stosuje się art. 160 kpa.

W orzecznictwie sądowym powszechnie przyjmuje się, że przez pojęcie „zdarzenia i stany prawne należy rozumieć nabycie cech ostateczności przez decyzję wydaną z naruszeniem art. 156 § 1 kpa oraz - w przypadku wystąpienia szkód w związku ze stwierdzeniem nieważności decyzji - nabycie cech ostateczności przez decyzję stwierdzającą nieważność decyzji dotychczasowej (wyrok WSA w Warszawie z dnia 17.05.2007r. I SA/Wa 116/07, LEX nr 347011, wyrok WSA w Warszawie z dnia 05.12.2006r. (...) SA/Wa (...) \, LEX nr 304133)

W przedmiotowej sprawie szkoda wyrządzona została przez ostateczną decyzję z dnia 08.03.2000r. stwierdzającą nieważność dotychczasowej decyzji nacjonalizacyjnej. W związku z tym w myśl przytoczonych powyżej przepisów podstawą roszczenia dochodzonego niniejszym pozwem winien być przepis art. 160 kpa. Jednakże zgodnie z art. 160 § 6 kpa roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 §1 kpa, albo decyzja w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 kpa. W związku z powyższym powód nie ma możliwości skorzystania z administracyjnej drogi dochodzenia odszkodowania z uwagi na upływ trzyletniego terminu przedawnienia. Powód nie miał jednak możliwości, z przyczyn od siebie niezależnych, wystąpić z roszczeniem o odszkodowanie przed upływem trzymiesięcznego terminu przedawnienia, z uwagi na odległość czasową pomiędzy datą uprawomocnienia się decyzji stwierdzającej nieważność orzeczenia nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.07.1948r. a datą wyrządzenia szkody, tj. wykreślenia Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego (...) sp. z o.o. w B. jako użytkownika wieczystego ww. działki i właściciela posadowionego na niej budynku.

Z kolei w dacie wydania decyzji Ministra Gospodarki z dnia 08.03.2000r. w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.07.1948r. o przejściu przedsiębiorstw na własność Państwa w części dotyczącej Tkalni (...), jak również w dniu jej uprawomocnienia się, szkoda jeszcze nie powstała w związku z czym Powód nie miał podstaw zarówno faktycznych, jak i prawnych do domagania się naprawienia szkody, która de facto jeszcze nie powstała. O powstaniu szkody można mówić dopiero w dniu 03 kwietnia 2007r., kiedy to wydany został prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi utrzymujący w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 grudnia 2005r. w przedmiocie usunięcia niezgodności pomiędzy stanem prawnym ujawnionym w treści księgi wieczystej KW nr (...), na mocy którego Powód został wykreślony z księgi wieczystej

prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie za numerem PT1 (...) jako użytkownik wieczysty nieruchomości położonej w B. przy ul. (...) oraz jako właściciel posadowionych na niej naniesień budowlanych.

W tej dacie upłynął jednak trzyletni okres przedawnienia roszczenia z art. 160 kpa.

Uzasadniając zgłoszone roszczenie powód powołał się również na przepis art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl którego każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Ustawa zaś nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw. W tym stanie rzeczy, w świetle przedstawionych powyżej okoliczności stwierdzić należy, że pozbawienie Powoda dochodzenia odszkodowania na drodze sądowej stanowiłoby naruszenie art. 77 Konstytucji.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarbu Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199§ 1 pkt 1 kpc i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych ewentualnie, w razie nieuwzględnienia powyższych wniosków, wniósł o oddalenie powództwa, i zasądzenie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej na podstawie art. 11 u. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.).

Zdaniem pozwanego, wskazanie przez powoda przepisów prawa materialnego, mających stanowić podstawę prawną orzeczenia, jakkolwiek niewymagane, nie pozostaje bez znaczenia dla przebiegu i wyniku sprawy, albowiem pośrednio określa także okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwu i ukierunkowuje całe postępowanie w sprawie (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie III CKN 182/01, LEX nr 54471 oraz z dnia 14 stycznia 2004 r. w sprawie I CK 42/03, LEX nr 172790). Strona powodowa w pozwie wyraźnie wskazała, że podstawą dochodzonego roszczenia winien być art. 160 kpa, jednak już w kolejnym piśmie procesowym powołuje się na art. 416 oraz art. 417¹ § 2 k.c.

Pomimo to zdaniem pozwanego stosownie do treści art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692), do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 417, art. 419, art. 420, art. 4201, art. 4202 i art. 421 kodeksu cywilnego, oraz art. 153, art. 160 i art. 161 § 5 kodeksu postępowania administracyjnego, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Oznacza to, że podstawą prawną odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody, jakie poniosła strona na skutek wydania ostatecznej decyzji administracyjnej z naruszeniem art. 156 § 1 kpa w warunkach nieważności, albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji jest wyłącznie art. 160 kpa (por. uzasadnienie uchwały 7 sędziów SN z 26.04.06, IIICZP 125/05, Lex nr 177095).

Powyższe zdarzenia, które są od siebie czasowo oddalone składają się na tzw. zdarzenie prawne złożone. Zatem dopiero z chwilą uprawomocnienia się decyzji nadzorczej (prejudykatu) powstaje wymagany przez ustawę "stan prawny" złożony z dwóch zdarzeń prawnych umożliwiający dochodzenie roszczenia odszkodowawczego od Skarbu Państwa za wydanie wadliwej decyzji administracyjnej. Jeżeli więc uprawomocnienie się decyzji nadzorczej nastąpiło przed dniem 1 września 2004 r., to stosownie do art. 5 cyt. ustawy, stosuje się przepisy dawne, a jeżeli po tej dacie, przepisy nowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z 6.11.2008 r., III CZP 101/08, OSNC 2009/4/57, postanowienie Sądu Najwyższego z 9.07.2009 r., IIICZP 47/09, (...)).

Pozwany podniósł również, że za utrwaloną w orzecznictwie należy uznać wykładnię art. 160 § 5 kpa, według której przesłanką dopuszczalności wniesienia powództwa do sądu powszechnego o przewidziane w art. 160 § 1 kpa odszkodowanie jest decyzja organu administracji publicznej odmawiająca przyznania tego odszkodowania w części lub całości. Stosownie do art. 160 § 4 kpa, o odszkodowaniu tym orzeka organ administracji publicznej określony w powołanym przepisie, a w myśl art. 160 § 5 kpa strona niezadowolona z odszkodowania przyznanego jej przez organ administracji może w terminie trzydziestu dni od doręczenia jej decyzji w tej sprawie wnieść powództwo do sądu powszechnego. Przesłanka wyczerpania drogi postępowania administracyjnego jest wyczerpana także wtedy, gdy strona poszkodowana zwróci się do organu administracji o odszkodowanie, a organ wyda decyzję odmowną.

W sytuacji nieskorzystania przez poszkodowanego z administracyjnego trybu dochodzenia roszczeń odszkodowawczych zachodzi tzw. czasowa niedopuszczalność drogi sądowej (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 sierpnia 1988 r. i z dnia 11 października 2002 r., VCK 252/02, "Izba Cywilna" 2003, nr 7-8, s. 47).

Rozwiązanie to nie stanowi zamknięcia przez ustawę drogi sądowej dochodzenia naruszonego prawa (art. 77 ust. 2 Konstytucji) ani nie pozbawia strony prawa do rozpoznania jej sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji) {uchwała SN z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CZP 51/03, OSNC 2004/10/156}. A zatem, skoro Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. podnosi, iż w związku ze stwierdzeniem przez Ministra Gospodarki nieważności orzeczenia nacjonalizacyjnego poniosło szkodę w wysokości 800.936 zł. (k. 10 pozwu), to w trybie powołanego art. 160 § 4 kpa winno zwrócić się do Ministra z właściwym wnioskiem o przyznanie odszkodowania, a dopiero po wykorzystaniu tej drogi wnieść pozew do sądu powszechnego.

Jedynie na marginesie powyższego, pozwany zaznacza, że powodowi przysługiwał status strony postępowania administracyjnego, albowiem zgodnie z art. 28 kpa stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek.

Reasumując powyższe, istnienie negatywnej przesłanki procesowej w postaci niedopuszczalności drogi sądowej, nie pozwala na rozpoznanie niniejszej sprawy i wydanie orzeczenia co do istoty, co winno skutkować wydaniem postanowienia o odrzuceniu pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.

Strona pozwana zgłosiła również zarzut przedawnienia roszczenia podnosząc, że brzmienie art. 160 § 6 kpa stanowi wyraźnie, iż roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1.

Nie ulega zaś wątpliwości, wbrew przekonaniu powoda, że w realiach procesowych sprawy bieg terminu przedawnienia rozpoczął swój bieg z dniem 8 marca 2000 r., gdyż w tej właśnie dacie wydana została przez Ministra Gospodarki ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność orzeczenia Nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z 14 lipca 1948 r. Powództwo odszkodowawcze tymczasem zostało wytoczone pozwem z 1 kwietnia 2010 r., a zatem z ponad siedmioletnim opóźnieniem w stosunku do terminu upływu trzyletniego terminu przedawnienia.

Z uwagi na podnoszone przez powoda w piśmie z dnia 21 czerwca 2010 r. argumenty, iż szkoda powstała dopiero w dniu 3 kwietnia 2007 r. z chwilą uprawomocnienia się wyroku w przedmiocie usunięcia niezgodności w treści księgi wieczystej, należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 16.07.2009 r. (I CSK 499/08, Lex nr 528228), zgodnie z którym roszczenie o naprawienie szkody wynikające z administracyjnego stwierdzenia nieważności decyzji wydanej z naruszeniem art. 156 § 1 kpa przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja w przedmiocie takiego stwierdzenia (art. 160 § 6 kpa), bez względu na to, kiedy szkoda powstała (lub się ujawniła). Analogiczny pogląd, z tym że w odniesieniu do roszczenia przewidzianego w art. 442 § 1 k.c., został definitywnie sformułowany w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 17 lutego 2006 r., III CZP 84/05 (OSNC 2006, nr 7-8, poz. 114). Jeżeli zatem wymagalność i przedawnienie roszczenia odszkodowawczego wobec Skarbu Państwa przewidzianego w art. 160 kpa zostały uregulowane w szczególności sposób, to chociaż chodzi tu o odpowiedzialność za czyn niedozwolony, nie stosujemy ogólnych przepisów o czynach niedozwolonych i przedawnieniu roszczeń, lecz regulację szczególną zawartą w art. 160 § 6 k.p.a. Pogląd ten można uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wyraźnie sformułował go Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z 26 stycznia 1989 r., III CZP 58/1988 (OSNC 1989, nr 9, poz. 129). Został on także przypomniany w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., III CZP 125/05 (OSNC 2006, nr 12, poz. 194).

Chybione, w ocenie pozwanego jest ponadto twierdzenie powoda, iż o powstaniu szkody można mówić dopiero w dniu 3 kwietnia 2007 r. kiedy to wydany został prawomocny wyrok w przedmiocie usunięcia niezgodności w księdze

wieczystej KW nr (...), na mocy którego powód został wykreślony jako wieczysty użytkownik i właściciel budynków. Oczywistym jest, że powód został pozbawiony prawa użytkowania wieczystego nie w momencie usunięcia go jako uprawnionego z księgi wieczystej, ale już w momencie stwierdzenia nieważności decyzji nacjonalizacyjnej ze skutkiem ex tunc, a zatem w dniu wydania decyzji przez Ministra Gospodarki w dniu 8 marca 2000 r. Z tą bowiem chwilą okazało się że właścicielem gruntów oddanych powodowi w użytkowanie wieczyste jest nie Skarb Państwa, a następcy prawni D. i E. B.. Dalsze postępowanie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie miało na celu ustalenia prawa własności, ale jego ujawnienie w księdze wieczystej.

Pozwany zauważył również, że nawet na gruncie błędnie podnoszonej przez powoda odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa określonej w art. 417¹ § 2 k.c., roszczenie stosownie do art. 442¹ § 1 k.c. również uległoby przedawnieniu, ponieważ pozew został złożony po upływie 10 lat od dnia w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Pozwany wniósł również o oddalenie powództwa z uwagi na niewykazanie przez powoda istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem wskazywanym jako źródło szkody a szkodą. Zwrócił uwagę, że według treści pozwu na wysokość poniesionej szkody składają się kwoty jakie powód zapłacił w związku z zakupem nieruchomości od ich właścicieli. W tym kontekście pozwany podniósł, iż nie sposób uznać, że fakt kupna przez powoda konkretnych nieruchomości w 2008 r. za określoną cenę jest normalnym następstwem wydania decyzji administracyjnej niezgodnej z prawem. Oczywiście jest, że zgodnie z zasadą swobody umów powód mógł w ramach działalności przedsiębiorstwa zakupić dowolną nieruchomość za dowolną cenę, jednakże tak pojęta szkoda nie mieści się w granicach określonych przez art. 361 § 2 k.c. Nadmienił, że nigdy wcześniej powodowi nie przysługiwało prawo własności gruntu, lecz prawo użytkowania wieczystego, którego wartość niewątpliwie jest mniejsza.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Orzeczeniem nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.07.1948 roku na podstawie art. 2 ust. 7 ustawy o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. RP nr 3, poz. 17) przejęto na rzecz Państwa nieruchomość położoną w B. oznaczoną nr działek (...). 11/16 o powierzchni 36 a 01m² oraz budynków i urządzeń znajdujących się na gruncie a stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności. Przedmiotowa nieruchomość stanowiła współwłasność D. B. i E. B..

/ dowód: akta sprawy I C 63/04 (akta księgi wieczystej k. 23, 34 i Kw (...)) -decyzja o przejęciu, k-19, 27, 45 - tytuły własności, k 170-172 akt. załącznik I C 247/01 - kserokopia akt administracyjnych /

Spadkobiercami E. i D. B. są: E. F., R. O., A. O., A. A. (1), A. A. (2), G. B..

/ dowód: akta sprawy I C 63/04 (k 12 akt I C 39/04 - odpis postanowienia z dnia 31.07.1991 r. Sądu Rejonowego w Bełchatowie, k 13 akt I C 39/04 - odpis postanowienia z dnia 04.10.1990r. Sądu Rejonowego w Bełchatowie, k 14 akt I C 39/04 - odpis postanowienia z dnia 30.09.1991 Sądu Rejonowego w Łodzi, k 42 akt I C 247/01 - odpis postanowienia z dnia 16.09.1987 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb., k 45 akt I C 247/01 - odpis postanowienia z dnia 10.10.1990r. Sądu Rejonowego w Łodzi, k. 43 akt I C 247/01 - odpis postanowienia z dnia 05.06.1984 I C 247/01, k. 44 akt I C 247/01 - odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Pabianicach, k 140 akt I C 247/01 - odpis postanowienia z dnia 24.10.2001 r. Sądu Rejonowego w Choszcznie /

Decyzją Wojewody (...) z dnia 15 września 1992 r. znak RG.III. (...) -2(57)92 powyższa działka została przekazana (...) Zakładom (...) w B. w użytkowanie wieczyste na podstawie art. 2 ust. 1,2,3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464 z późn. zm.)

Decyzją z dnia 10.05.1993 r. Prezydent Miasta B. zatwierdził podział nieruchomości położonej w obrębie nr 10 miasta B., oznaczonej nr 11/14 o pow. 0,2920 ha polegający na wydzieleniu dwóch działek nr (...) o pow. 0,1955 ha, 11/17 o pow. 0,0965 ha stanowiącej własność Skarbu Państwa w wieczystym użytkowaniu (...) Zakładów (...) w B..

Na podstawie umowy sprzedaży zawartej w formie aktu notarialnego Rep. A Nr 344/1994 z dnia 25.04.1994 r. Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. nabyła użytkowanie wieczyste nieruchomości położonej w obrębie 10 miasta B. oznaczonej nr działek (...) o łącznej powierzchni 0,3601 ha.

Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim postanowieniem z dnia 25.01.2000r. w sprawie GU 11/99 ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B..

/ okoliczności niesporne /

W toku postępowania upadłościowego aktem notarialnym z dnia 30.06.2000r. (rep. A nr 4576/2000 syndyk masy upadłości działający w imieniu Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w upadłości sprzedał w całości A. K. za cenę 890.000,- zł w trybie art. 113 prawa upadłościowego przedsiębiorstwo upadłego - Przedsiębiorstwo handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w upadłości z siedzibą w B., w skład którego wchodziło m.in. prawo wieczystego użytkowania działek gruntu nr (...) o łącznej powierzchni 0, 3601 ha położonych w B. przy ul. (...) oraz własność znajdujących się na gruncie naniesień budowlanych stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności objęte księgą wieczystą KW (...) prowadzoną przez Wydział ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Bełchatowie a nadto urządzenia, samochody dostawcze i osobowe, wyposażenie produkcyjne oraz dokumentację przedsiębiorstwa, zezwolenia i koncesje.

/ dowód: umowa z 30.06.2000r. Rep. A Nr 4576/2000 k. 22 /

W dniu 06.07.2000 r. sporządzono akt założycielski spółki Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w B., zgodnie z którym A. K. pokrył swoje udziały wnosząc do spółki zakupione na mocy opisanej powyżej umowy Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego (...) Sp. z o.o. w B..

/ dowód: akt założycielski Spółki k. 24 /

Decyzją z dnia 08.03.2000 r. nr DP- (...) Minister Gospodarki stwierdził nieważność orzeczenia nr 45 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 lipca 1948r. o przejęciu przedsiębiorstw na własność Państwa w części dotyczącej Tkalni (...) - B. ul. (...).

/ dowód : kopia decyzji z dnia 8 marca 2000 r. k. 27 /

Decyzją Ministra Gospodarki z dnia 22.06.2001 r. (OL - (...)) po rozpoznaniu wniosku Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w B. o ponowne rozpoznanie sprawy zgodnie z art. 127 § 3 kpa nie znalazł podstaw do zmiany decyzji własnej z dnia 27.03.2001 r. OL - 241/99/92/R/KR/349/01 w przedmiocie uchylecia decyzji z dnia 08.03.2000r. i utrzymał ją w mocy.

/ dowód : decyzja z dnia 22 czerwca 2001 r. k. 32 /

Naczelnny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 29.08.2003r. wydanym w sprawie ze skargi Przedsiębiorstwa handlu Zagranicznego (...) Sp. z o.o. w upadłości w B. na decyzję Ministra Gospodarki z dnia 22.06.2001 r. w przedmiocie przejęcia przedsiębiorstwa na rzecz Skarbu państwa, skargę oddalił.

/ okoliczność niesporna /

Wyrokiem z dnia 22.12.2005r. sygn. akt: IC 63/04 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. postanowił usunąć niezgodność między stanem prawnym ujawnionym w treści księgi wieczystej KW (...) urządzonej w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Bełchatowie dla nieruchomości oznaczonych nr działek (...) o powierzchni 3601m² oraz budynków i urządzeń znajdujących się na gruncie a stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności w ten sposób, że m.in. w dziale II w miejsce właściciela „Skarb Państwa Urząd Rejonowy w B." wpisuje E. F. w 1512/3024 częściach w tym R. O. w 630/3024 częściach, A. A. (3) w 168/3024 częściach, A. A. (1) w 231/3024 częściach, A. A. (2)

w 231/3024 częściach, G. B. w 252/3024 częściach" i wykreśla wpis o treści Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w upadłości w B. jako wieczysty użytkownik działki i właściciel budynku opisanego w dziale I o.

Przedmiotowy wyrok co do zasady został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi I Wydział Cywilny z dnia 03 kwietnia 2007 r. sygn. akt : I ACa 1288/06.

/ dowód: wyrok z 22.12.2005 r. I C 63/04 ; wyrok z 3.04.2007r. I ACa 1288/06 k. 36 /

W oparciu o powyższy wyrok dokonano wykreślenia Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego (...) sp. z o.o. w B. jako użytkownika wieczystego ww. działki i właściciela posadowionego na niej budynku.

/ dowód: odpis z księgi wieczystej (...) k. 39 /

A. K. w dniu 4 czerwca 2008r. nabył od E. F. za kwotę 400.000,- zł (...) udział we współwłasności przedmiotowych działek. Następnie w dniu 11 lipca 2008r. A. K. nabył od G. B. za kwotę 65.000,- zł (...) udział we współwłasności przedmiotowych działek, a w dniu 15 października 2008r. nabył od R. O. za kwotę 208.333,00 zł (...), od A. A. (1) udział w wysokości (...) za kwotę 76.389,00 zł, od A. A. (3) udział w wysokości (...) za kwotę 55.556,00 zł oraz od A. A. (2) udział w wysokości (...) za cenę 76.389,00 zł.

/ dowód: umowy sprzedaży z 4 czerwca 2008r., 11 lipca 2008r., 15 października 2008r. k. 65, 69, 73 /

Powód w dniu 23 lutego 2010 r. nabył od A. K. nieruchomość będącą przedmiotem niniejszego postępowania za kwotę 780.000,- zł. Spółka poniosła nadto koszty powyższego aktu w kwocie 20.936,00 zł.

/ dowód: umowa sprzedaży z dnia 23.02.2010r. k. 79, potwierdzenie przelewu k. 81, faktura nr (...) k. 82 /

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów. Stan ten uznać należy za niesporny.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Powództwo jest nieuzasadnione.

W ocenie Sądu Okręgowego zgłoszone przez stronę powodową roszczenie nie znajduje podstaw prawnych. W świetle poczynionych niespornych ustaleń stwierdzić należy, że powód poniósł szkodę, której wysokość jest z pewnością odpowiada wielkości zgłoszonego w pozwie roszczenia. Szkada ta wynikała z faktu pokrycia przez udziałowca wkładu niepieniężnego składnikami majątkowymi nie stanowiącymi jego własności. Przypomnieć należy, że w dniu 6 lipca 2000 r. sporządzono akt założycielski spółki Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w B., zgodnie z którym A. K. pokrył swoje udziały wnosząc do spółki zakupione na mocy aktu notarialnego z dnia 30 czerwca 2000r. przedsiębiorstwo upadłego - Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w upadłości z siedzibą w B., w skład którego wchodziło m.in. prawo wieczystego użytkowania działek gruntu nr (...) o łącznej powierzchni o, 3601 ha położonych w B. przy ul. (...) oraz własność znajdujących się na gruncie naniesień budowlanych stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności objęte księgą wieczystą KW (...) prowadzoną przez Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Bełchatowie.

Stosownie do treści przepisu art. 158 § 1 k.s.h. jeżeli wkładem do spółki w celu pokrycia udziału ma być w całości albo w części wkład niepieniężny (aport), umowa spółki powinna szczegółowo określać przedmiot tego wkładu oraz osobę współnika wnoszącego aport, jak również liczbę i wartość nominalną objętych w zamian udziałów. Wśród praw o charakterze rzeczowym, które mogą stanowić przedmiot wkładu niepieniężnego, należy wymienić własność zbioru majątkowego w postaci przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części. Przedsiębiorstwo jako określony kompleks majątkowy, w przedmiotowym znaczeniu, zostało określone w art. 55¹ KC. Zgodnie z art. 55² KC czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego

wynika z treści czynności prawnej lub przepisów szczególnych. W przypadku wniesienia przedsiębiorstwa do spółki tytułem wkładu zachodzi zatem sukcesja uniwersalna obejmująca wszystkie składniki mienia tego przedsiębiorstwa.

Obowiązek pokrycia udziałów stanowi podstawowy obowiązek wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Powyższe stanowisko potwierdza również przepis art. 175 k.s.h., który uprawnia spółkę do wystąpienia przeciwko udziałowcowi z żądaniem wyrównania brakującej wartości aportu. Podstawą do wystąpienia z takim żądaniem jest samo wniesienie go po wartości znacznie zawyżonej w stosunku do jego wartości zbywczej. Z tychże przyczyn nie jest też wymagane, by spółka poniosła określoną szkodę na skutek wniesienia przeszacowanego aportu - obowiązek określony w art. 175 § 1 k.s.h. istnieje niezależnie od istnienia i rozmiaru szkody.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że nabycie od udziałowca przez powodową spółkę prawa własności nieruchomości, było z punktu widzenia jej interesów zbędne, skoro ciążył na nim obowiązek wyrównania swojego udziału. Z pewnością również szkoda jaka powstała po stronie spółki nie może być ustalona jako proste odzwierciedlenie zapłaconej przez powodową spółkę ceny zakupu nieruchomości.

Ocena przebiegu następujących po sobie zdarzeń prawnych prowadzi do wniosku, aktem notarialnym z dnia 30 czerwca 2000r. (rep. A nr 4576/2000 syndyk masy upadłości działający w imieniu Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w upadłości sprzedając w całości A. K. za cenę 890.000,- zł Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego (...) Spółka z o.o. w upadłości z siedzibą w B., dokonał zbycia składników majątkowych nie wchodzących w skład tego przedsiębiorstwa. Przedmiotowa czynność spowodowała bezpośrednio powstanie szkody, a co za tym idzie w niej należałoby upatrywać ewentualnego źródła odpowiedzialności.

Nawet jednak brak akceptacji dla przedstawionych powyżej koncepcji nie może prowadzić do automatycznego uznania zasadności powództwa.

Odnosząc się do zgłaszanych przez stronę powodową podstaw prawnych wytoczonego powództwa należy wskazać w pierwszej kolejności stwierdzić, że stosownie do treści przepisu art. 417¹ § 2 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Przy odpowiedzialności na podstawie art. 417¹ § 2 i 3 na uwagę zasługują przede wszystkim zagadnienia związane z prejudykatem, stwierdzającym niezgodność z prawem wydania ostatecznej decyzji, a więc z orzeczeniem innego niż sąd odszkodowawczy organu ustalającego ową przesłankę odpowiedzialności. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku lub ostatecznej decyzji następuje według przepisów tego postępowania, w którym rozstrzygnięcie zostało wydane. Należy podkreślić, że odpowiedzialność odszkodowawcza przewidziana w art. 417¹ § 2 wiązać się może jedynie z decyzjami ostatecznymi i orzeczeniami prawomocnymi. Może ona więc powstać wówczas, gdy podmiot zainteresowany uzyskaniem kompensacji wyczerpał tok instancji, a nadto uzyskał prejudykat stwierdzający wydanie ostatecznej decyzji lub prawomocnego orzeczenia z naruszeniem prawa.

W omawianej sprawie strona powodowa odpowiedzialność Skarbu Państwa wiąże z nieważnością orzeczenia z 1948 r. (tylko to orzeczenie zostało uznane za nieważne). Stwierdzenie nieważności nastąpiło w marcu 2000 r. i to orzeczenie nie może być uznane za nieważne w niniejszym postępowaniu. O wydaniu tej decyzji powód wiedział z pewnością już w 2004 r. skoro w tym czasie wytoczono przeciwko niemu powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej.

Stosownie do treści przepisu art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. (Dz. U Nr 162 poz 1692) do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 417, art. 419, art. 420, art. 420¹, art. 420² i art. 421 ustawy, o której mowa w art. 1, oraz art. 153, art. 160 i art. 161 § 5 ustawy, o której mowa w art. 2, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Z powyższego wynika, że dla powstania odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wydaniem decyzji administracyjnej z naruszeniem prawa, o jakim mowa w art. 160 kpa, muszą zaistnieć dwa konieczne zdarzenia: dotknięta wadą ostateczna decyzja będąca bezpośrednim źródłem szkody oraz wydana we właściwym trybie ostateczna decyzja, która

tę wadliwość stwierdza. Stwierdzenie nieważności decyzji albo stwierdzenie wydania decyzji z naruszeniem prawa jest więc de facto materialnoprawną przesłanką roszczenia odszkodowawczego. Jeżeli decyzja stwierdzająca niezgodność z prawem orzeczenia wydana została przed 1 września 2004 r., dochodzenie odszkodowania powołanego wyżej przepisu art. 417¹ § 2 k.c. nie jest możliwe.

Tak więc zdarzeniem, o jakim mowa w art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) są nierozzerwalnie ze sobą związane działania organów administracji publicznej skutkujące powstaniem roszczenia odszkodowawczego: wydanie decyzji pierwotnej będącej źródłem szkody, oraz wydanie decyzji stwierdzającej wadliwość tej decyzji.

Potwierdzeniem powyższego stanowiska jest pogląd zaprezentowany w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 listopada 2009 (sygn. akt I OSK 106/09), zgodnie z którym źródłem szkody i odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa jest wadliwa decyzja administracyjna, której nieważność bądź wydanie jej z naruszeniem prawa stwierdzono w stosownym trybie. Jednak dopiero wydanie (uprawomocnienie się) decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność lub wydanie jej z naruszeniem prawa jest tym zdarzeniem, które powoduje możliwość wystąpienia z żądaniem naprawienia szkody.

W tym miejscu podnieść należy, że Sąd Okręgowy nie podziela poglądu strony powodowej jakoby w omawianej sprawie zdarzeniem powodującym szkodę było wydanie prawomocnego orzeczenia o uzgodnieniu treści księgi wieczystej. Przeciwno temu poglądowi przemawiają nie tylko argumenty powołane powyżej ale również okoliczność, że orzeczenie wydanej w trybie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece ma charakter deklaratoryjny, nie kształtuje nowego stanu prawnego a jedynie potwierdza stan prawny już istniejący.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 maja 2003 r. (sygn. akt III CKN 1137/00) sprawa o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym (art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) jest z istoty swej odmianą sprawy o ustalenie. Celem postępowania o uzgodnieniu treści księgi wieczystej jest usunięcie istniejącej niezgodności. Jest to akcja związana z funkcją ustrojową ksiąg wieczystych mającej zapewnić bezpieczeństwo obrotu.

Stwierdzając w konkluzji tej części rozważań brak podstaw do zastosowania przepisu art. 417¹ k.c. stwierdzić należy, że dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy winien mieć zastosowanie przepis art. 160 k.p.a. Podkreślić przy tym należy, że utrwalony pogląd wynikający z orzecznictwa sądowego unormowanie odpowiedzialności odszkodowawczej za szkody spowodowane ciężką wadliwością decyzji administracyjnych, zawarte art. 160, traktował powołany przepis jako samodzielną i wyłączną podstawę roszczeń.

Zastosowanie powyższego przepisu wyklucza jednak przede wszystkim strony czasowa niedopuszczalność drogi sądowej (warunkiem wytoczenia powództwa w oparciu o powołaną normę jest wcześniejsze wystąpienie do organu administracji o przyznanie odszkodowania).

Stosownie do treści przepisu art. 160 § 1 i § 5 k.p.a. (w brzmieniu obowiązującym przed wrześniem 2004 r.) stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Strona niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania przez organ administracji publicznej..., w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia jej decyzji w tej sprawie, może wnieść powództwo do sądu powszechnego.

Zastosowanie powyższego przepisu wyklucza również skutecznie zgłoszony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia. Jak wynika z treści § 6 powołanego wyżej przepisu art. 160 k.p.a. roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1.

Omówienie zagadnienia bezpośredniego stosowania Konstytucji w praktyce sądowej wykracza poza niezbędne ramy przedmiotowego uzasadnienia. Kwestię tą można więc ograniczyć do wskazania, że Sąd Okręgowy dopuszcza możliwość takiego stosowania.

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie normy konstytucyjne nie mogą jednak stanowić samodzielnej podstawy usprawiedliwiającej zasądzenie dochodzonego roszczenia. Normy prawne niższego rzędu wynikające z przepisów rangi ustawowej zawierają bowiem regulację określającą reguły omawianej odpowiedzialności. Konstytucja w art. 77 ustanawia generalną zasadę odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone obywatelom przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej i nie przewiduje ograniczeń co do realizacji odszkodowań. Art. 417 k.c. oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji, znajdują się na różnych poziomach regulacji. Termin "niezgodność z prawem" użyty w art. 77 ust. 1 ma charakter ogólny; pojęcie bezprawności jako przesłanki odpowiedzialności władzy publicznej kształtowane jest natomiast przez różne unormowania (zauważyć należy że pojęcie bezprawności nie jest jednakowe na gruncie całego systemu prawa i nie każda nieprawidłowość może być kwalifikowana jako bezprawność). Brak tym samym przeszkód konstytucyjnych, aby na szczeblu ustawy zwiążać odpowiedzialność władzy publicznej z wynikającym z przepisów rangi ustawowej zespołem przesłanek uzasadniających przyznanie odszkodowania. Nie spełnienie przez poszkodowanego tych przesłanek nie otwiera bynajmniej prawa do dochodzenia odszkodowania na podstawie normy konstytucyjnej, a skutkuje oddaleniem powództwa.

Powyższe stanowisko znajduje swoje potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 r. (sygn. akt II CSK 570/10) w którym wyjaśniono, że artykuł 77 ust. 1 Konstytucji wyraża konstytucyjne prawo do odszkodowania za bezprawne wyrządzenie szkody przez władzę publiczną, jednakże sam przez się nie wskazuje wyczerpująco ani jaka szkoda ma podlegać naprawieniu, ani nie rozstrzyga co decyduje o wymaganej przesłance bezprawności, nie wspominając już o drodze, na jakiej realizacja uprawnienia odszkodowawczego ma nastąpić. Unormowania te są zawarte w ustawach zwykłych. Normy zawarte w art. 417¹ § 1-3 k.c., regulując szczególne postacie bezprawnego wyrządzenia szkody przez władzę publiczną, ograniczają odpowiedzialność określoną w art. 417 k.c. przez to, że wprowadzają kwalifikowany sposób stwierdzenia bezprawności w przypadku określonych rodzajów aktów władczych.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł o oddaleniu powództwa.

Mając na uwadze szczególny charakter sprawy, bezsporną okoliczność, że na skutek zbiegu zdarzeń prawnych powód poniósł znaczne konsekwencje finansowe Sąd na podstawie przepisu art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążenia go kosztami procesu